

UDC 378.147:811.111(045)

LEXICAL MIND MAP FOR DEVELOPMENT MONOLOGUE SPEECH SKILLS

ЛЕКСИЧНА МЕНТАЛЬНА КАРТА ДЛЯ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Holovko I.O. / Головка І.О.*PhD in Pedagogy, Associate Professor, Chair of Foreign Languages**канд. пед. наук, доцент кафедри ін. мов**ORCID: 0000-0001-6690-4043**Центральноукраїнський національний технічний університет**М. Кропивницький, бул. Студентський, 8, 25013**Central Ukrainian National Technical University**Kropyvnytskyi, Studentskyi Av., 8, 25013*

Анотація. Описано практику розвитку навичок монологічного мовлення із застосуванням інтерактивної технології візуальних ментальних карт. Розглянуто ментальну карту як візуальну опору для монологічного висловлювання. Запропоновано виділити окремий тип ментальних карт – лексичну ментальну карту, і означити її як інструмент систематизації та експлікації інформації про лексичні одиниці мови, що вивчається, за визначеною темою. Зроблено висновок про те, що використання лексичної ментальної карти сприяє сформованості лексичної компетенції, що ефективно впливає на розвиток навичок монологічного мовлення.

Ключові слова: лексична ментальна карта, технологія візуальних ментальних карт, освітній процес, метод візуалізації, монологічне мовлення, здобувачі освіти ЗВО

Abstract. The practice of developing monologue speech skills using the interactive technology of visual mind maps into the educational process is described. The mind map is considered as the visual tool for generating one's own monologue statement. It is proposed to allocate a separate type of mind maps – lexical mind map, and define it as a tool for systematizing and explicating information about the lexical units of the language on a certain topic that is being studied. It is confirmed that the use of a lexical mind map contributes to the formation of lexical competence, which effectively affects the development of monologue speech skills.

Key words: lexical mind map, Visual Mind Mapping technology, educational process, visualization method, monologue speech

Вступ. За декілька останніх десятиліть у навчанні іноземної мови акцент рішуче перемістився на розвиток навичок і умінь усної комунікації – удосконалення розмовної іноземної мови. Разом з цим простежується динаміка в тенденції впровадження нових технологій в освітньо-навчальний процес (використання мультимедійних засобів, Case-study методу, технології Visual Mind Mapping тощо), що, безперечно, вносить позитивні зміни в традиційний

процес вивчення іноземної мови.

Основна частина. Іншомовна лексична компетентність здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою комунікативної компетенції і визначається як здатність до коректного оформлення своїх висловлювань іноземною мовою і розуміння мовлення інших [1, с. 215]. Успішність формування лексичної компетенції залежить від рівня сформованості лексичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про лексичну сторону мовлення і динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної і лексичної усвідомленості.

У практиці розвитку навичок монологічного мовлення була застосована інтерактивна технологія Visual Mind Mapping (візуального картографування) на основі складання ментальних карт за темою / підтемами, що вивчаються. Для опрацювання лексичних одиниць була використана лексична стратегія, спрямована, з одного боку, на систематизацію та запам'ятовування лексичних одиниць в процесі складання ментальної карти, з урахуванням особливостей когнітивної діяльності здобувачів; з іншого боку, на – забезпечення засвоєння лексичних одиниць, семантичної інформації про них, відпрацювання практичних дій зі словом на різних рівнях складності, вироблення навичок з комбінованого використання лексичних одиниць у різних ситуаціях мовного спілкування.

Відповідно до вищезазначеної лексичної стратегії, на етапі рецептивного засвоєння лексичного матеріалу відбулася демонстрація ментальної карти та ознайомлення студентів із принципами її побудови; були введені нові лексичні одиниці (до текстової діяльності під час якої знімаються труднощі розуміння термінів підмови спеціальності) та їх закріплення шляхом виконання рецептивно-продуктивних вправ за підручником – репродуктивний етап (інтерактивна діяльність: взаємодія студентів з іноземною лексикою під час читання навчального тексту, виконання завдань до нього) [2]. Адекватне володіння лексикою — це запорука успішного досягнення мовної компетенції. Лексична компетенція, складова іноземної комунікативної компетенції, «іноді буває навіть більш важливою, ніж інші складові (наприклад, фонетична

чи граматична компетенція)» [3 с. 51]. Завершальний етап – продуктивний – для закріплення тематичного лексичного матеріалу були виконані лексико-мовленнєві вправи репродуктивного характеру за підручником, що в комплексі з опрацюванням граматичних структур під час виконання граматичних вправ дало змогу перейти до комунікативних вправ від нижчого до вищого рівня.

Здобувачі освіти склали ментальні карти за темою, включно підтемами, в ході самостійної позааудиторної роботи. Покладаючись на базовий принцип асоціативного мислення в методології візуального ментального картографування, здобувачі керувалися власним уявленням та підходом, виконуючи це завдання. Моделювання власних ментальних карт з лексичних одиниць за темою сприяє розширенню іншомовного словникового запасу, розвитку граматичного ладу мовлення та плануючої функції мовлення, що формує вміння не лише засвоювати інформацію (в даному випадку – лексичні одиниці), але й оперативно з нею працювати, що свідчить про сформованість лексичної компетентності певного рівня, а загалом і рецептивних та продуктивних мовленнєвих умінь спілкування іноземною мовою. У підсумку – здобувач є підготовленим до етапу говоріння [4].

Як показало дослідне навчання, ментальна карта, яка відображає використання іншомовної лексики в монологічному мовленні, – це окремий тип ментальних карт, якій ми пропонуємо дати визначення як «лексичної ментальної карти» і означити її як інструмент систематизації та експлікації інформації про лексичні одиниці мови, що вивчається, за визначеною темою (форма слова (написання та вимова), семантика, граматична інформація, лексичні зв'язки між лексичними одиницями, що вивчаються).

Формування лексичних навичок не варто вважати самоціллю в навчанні іноземної мови, але не слід забувати, що воно (формування навичок) слугує основою розвитку рецептивних та продуктивних мовленнєвих умінь спілкування іноземною мовою. Відповідно, лексичні ментальні карти, які використовувалися студентами для запам'ятовування, відпрацювання та повторення лексики в нашому навчанні, можуть слугувати основою інших

видів діяльності на заняттях з іноземних мов. Ми вирішили скористатися ними як базою для розвитку навичок монологічного мовлення. Отже, здобувачі готували власні монологи за заданою тематикою, складаючи додаткову ментальну карту з вибіркою підходящих лексичних одиниць з загальної карти.

В процесі продукування монологічного мовлення здобувач освіти має проявити вміння розвинути ідею основної фрази шляхом уточнення думки або доповнення до неї; викладати думки зв'язано та структуровано, що в мовленнєвому аспекті передбачає володіння мовленнєвими засобами міжфразового зв'язку, що слугують поєднанню окремих компонентів монологічного висловлювання (ланцюжків ключових слів та фраз), віднесеність вживання займенників до одного референта; паралельні граматичні конструкції; перехідні слова та вирази; засоби забезпечення актуального членування речення); демонструвати непереривність монологічного висловлювання, яке, як правило, не обмежується однією фразою і триває протягом певного часу не перериваючись, завдяки чому досягається ще один компонент вмінь – завершеність думки [5]. Перераховані вище ознаки характеризують монологічне мовлення, коли відбувається логічний перехід від однієї думки до наступної, поступово забезпечуючи реалізацію окресленого мовленнєвого завдання.

Критерії містили в собі і рівень володіння лексикою з вивченого тематичного матеріалу, і вміння користуватися мовою, пов'язане зі швидкістю мовлення, знаннями та вмінням вживати вивчені раніше лексичні одиниці, фрази, граматичні структури та мовні кліше. Таким чином, під час ділової гри ми, з одного боку, продовжували працювати над закріпленням лексики за темою та підтемами пройдених уроків (вихід на мовний рівень), з іншого боку, розвивали навички монологічного мовлення в цілому: активізували необхідні структури та мовні кліше, тренували розуміння мови однокласників на слух, тренували швидкість мовленнєвих висловлювань, активізували уявлення про жанр конференції у вигляді виступу перед аудиторією.

Висновки. Апробація технології Visual mind mapping на практичному

занятті з англійської мови для розвитку навичок монологічного мовлення у вигляді ділової гри «круглий стіл» з опорою на складені студентами ментальні карти пройшла досить успішно, ініціативність учасників та результативність виступів були високими. Навіть слабкі студенти справилися із завданням та виявили активність у відповідях. Використання лексичної ментальної карти за темами/підтемами сприяє сформованості лексичної компетенції здобувачів ЗВО, що дає підстави визнати технологію Visual Mind Mapping результативною в навчальному процесі та ефективною за впливом на розвиток навичок монологічного мовлення.

Література.

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Козьміна Н.А., Гурєєва Л.В. Етапи формування іншомовної лексичної компетенції. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/gureyeva_etapy.pdf
3. Красуля А. В., Кримова А.В Шумило А. О. (2020). Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць*. Серія «Філологія». ДВНЗ «Переяслав Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав (Київська обл.): Домбровська Я. М. – Вип. 32. С. 49–59.
4. Betancur, M. (2014). Using Mind Mapping as a Method to Help ESL/EFL Students Connect Vocabulary and Concepts in Different Contexts. — *Trilogia : Ciencia, Tecnología y Sociedad*, 2014. — Vol. 10. — p. 69-85. [In English]
5. Костюченко К. Особливості навчання монологічного мовлення. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Вип. 136. С.463–468. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/83099656.pdf> (Дата звернення: 29.06.24 р.)

References.

1. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka : pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv [The method guide for teaching foreign languages and cultures : study book for the students of classical, pedagogical and linguistic universities] / Bihych O. B., Borysko N. F., Boretska H. E. ta in. / za zahal'n. red. S. Yu. Nikolaievoi. – K. : Lenvit, 2013. – 590 s. [In Ukrainian]
2. Kozmina N.A., Hurieieva L.V. Etapy formuvannia inshomovnoi leksychnoi kompetentsii [Stages of the formation of foreign language lexical competence]. [In Ukrainian]. URL : https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/gureyeva_etapy.pdf
3. Krasulia A. V., Krymova A.V Shumylo A. O. (2020). Zastosuvannia mobilnykh tekhnolohii z metoiu rozvytku inshomovnoi leksychnoi kompetentnosti studentiv pry vyvchenni anhliiskoi movy. [The use of mobile technologies in order to develop foreign language lexical competence of students in learning English]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia: zbirnyk naukovykh prats. Seriiia «Filolohiia»*. [In Ukrainian]. DVNZ «Pereiaslav-Khmelnyskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody». Pereiaslav: Dombrovska. Vyp.32. S. 49–59.
4. Betancur, M. (2014). Using Mind Mapping as a Method to Help ESL/EFL Students Connect Vocabulary and Concepts in Different Contexts. — *Trilogia : Ciencia, Tecnología y Sociedad*, 2014. — Vol. 10. — p. 69-85. [In English]
5. Kostiuhenko K. Osoblyvosti navchannia monolohichnoho movlennia [Features of teaching monologue speech.]. *Naukovi zapysky. Seriiia: Pedahohichni nauky*. Vyp. 136. S. 463–468. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/83099656.pdf>

The article was prepared as part of the Program “Professionalization of teaching a foreign language to students of technical universities”

sent: 20.07.2024

© Holovko I.O.